

פרשת בחקתי תשפ"ד
סיום התורה

Dedicated in memory of Yosef Hirsh z"l
on his 21st Yahrzeit by his loving family

שמות פרק יט

(א) בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני: (ב) ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני ויחנו במדבר ויחן שם ישראל נגד ה' (ג) ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו ויקח מן ה' לאמר פה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל: ...
(ט) ויאמר יקח אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור לשמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם ונגד משה את דברי העם אל יקח: ...
(טו) ויאמר אל העם ה' נכנים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה: (טז) ויהי ביום השלישי בהית הבקר ויהי קלות וברקים ויען כבד על ה' וקל שפר חזק מאד ויחרד כל העם אשר במחנה:

רש"י

(א) **ביום הזה** - בראש חודש. לא היה צריך לכתוב אלא ביום ההוא, מהו ביום הזה, שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאלו היום נתנו: (ב) **ויסעו מרפידים** - למה הוצרך לחזור ולפרש מהיכן נסעו, והלא כבר כתב שברפידים היו חונים, בידוע שמשם נסעו, אלא להקיש נסיעתן מרפידים לביאתן למדבר סיני, מה ביאתן למדבר סיני בתשובה, אף נסיעתן מרפידים בתשובה: **ויחן שם ישראל** - כאיש אחד בלב אחד, אבל שאר כל החניות בתרעומת ובמחלוקת: **נגד ה' - למזרחו**, וכל מקום שאתה מוצא נגד, פנים למזרח: (ג) **ומשה עלה** - ביום השני. וכל עליותיו בהשכמה היו, שנאמר (שמות לד ד) וישכם משה בבקר: **כה תאמר** - בלשון הזה וכסדר הזה: **לבית יעקב** - אלו הנשים, תאמר להן בלשון רכה: **ותגיד לבני ישראל** - עונשין ודקדוקין פרש לזכרים. דברים הקשין כגידין:

(ט) **בעב הענן** - במעבה הענן וזהו ערפל: **וגם בך** - גם בנביאים הבאים אחריו: **ויגד משה וגו'** - ביום המחרת שהוא רביעי לחודש: **את דברי העם וגו'** - תשובה על דבר זה שמעתי מהם שרצונם לשמוע ממך אינו דומה השומע מפי השליח לשומע מפי המלך, רצוננו לראות את מלכנו: (טו) **היו נכנים לשלשת ימים** - לסוף שלושה ימים, הוא יום רביעי שהוסיף משה יום אחד מדעתו, כדברי רבי יוסי, ולדברי האומר בששה בחדש ניתנו עשרת הדברות לא הוסיף משה כלום. לשלשת ימים, כמו (פסוק יא) ליום השלישי: **אל תגשו אל אשה** - כל שלושת ימים הללו כדי שיהיו הנשים טובלות ליום השלישי ותהיינה טהורות לקבל תורה שאם ישמשו תוך שלשת ימים, שמא תפלוט האשה שכבת זרע לאחר טבילתה ותחזור ותטמא, אבל מששהתה שלושה ימים כבר הזרע מסריח ואינו ראוי להזרע וטהור מלטמא את הפולטת: (טז) **בהית הבקר** - מלמד שהקדים על ידם מה שאין דרך בשר ודם לעשות כן, שיהא הרב ממתין לתלמיד, וכן מצינו ביחזקאל (יחזקאל ג כב) קום צא אל הבקעה וגו', (שם כג) ואקום ואצא אל הבקעה והנה שם כבוד ה' עומד:

שמות פרק כד

(יב) ויאמר יקח אל משה עלה אלי ה' והיה שם ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להוראתם: (יג) ויקם משה ויהושע משרתו ויעל משה אל ה' האלהים: (יד) ואל הזקנים אמר שבו לנו בזה עד אשר נשוב אליכם והנה אהרן וחור עמכם מי בעל דברים יגש אליהם: (טו) ויעל משה אל ה' ויכס הענן את ה' (טז) וישכן כבוד יקח על הר סיני ויכסהו הענן שלשת ימים ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן: (יז) ומראה כבוד יקח פאש אכלת בראש ה' לעיני בני ישראל: (יח) ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ה' והיה משה בקר ארבעים יום וארבעים לילה:

רש"י

(יב) **ויאמר ה' אל משה** - לאחר מתן תורה: **עלה אלי הרה** והיה שם - ארבעים יום: **את לחת האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להוראתם** - כל שש מאות ושלוש עשרה מצות בכלל עשרת הדברות הן, ורבינו סעדיה פירש באזהרות שיש לכל דבור ודבור מצות התלויות בו: (יג) **ויקם משה ויהושע משרתו** - לא ידעתי מה טיבו של יהושע כאן. ואומר אני, שהיה התלמיד מלוה לרב עד מקום הגבלת תחומי ההר, שאינו ראוי לילך משם והלאה, ומשם ויעל משה לבדו אל הר האלהים, ויהושע נטה שם אהלו ונתעכב שם כל ארבעים יום, שכן מצינו, כשירד משה (לקמן לב יז) וישמע יהושע את קול העם ברעה, למדנו שלא היה יהושע עמהם: (יד) **ואל**

הזקנים אמר - בצאתו מן המחנה: **שבו לנו בזה** - והתעכבו כאן עם שאר העם במחנה להיות נכונים לשפוט לכל איש ריבו: **חור** - בנה של מרים היה, ואביו כלב בן יפנה, שנאמר (דברי הימים א' ב יט) ויקח לו כלב את אפרת ותלד לו את חור. אפרת זו מרים, כדאיתא בסוטה (יא ב): **מי בעל דברים** - מי שיש לו דין: (טז) **ויכסהו הענן** - רבותינו חולקין בדבר. יש מהם אומרים אלו ששה ימים שמראש חודש עד עצרת יום מתן תורה: **ויכסהו הענן** - להר: **ויקרא אל משה ביום השביעי** - לומר עשרת הדברות, ומשה וכל בני ישראל עומדים, אלא שחלק הכתוב כבוד למשה, ויש אומרים ויכסהו הענן למשה ששה ימים לאחר עשרת הדברות, והם היו בתחלת ארבעים יום שעלה משה לקבל הלוחות, ולמדך, שכל הנכנס למחנה שכינה טעון פרישה ששה ימים: (יח) **בתוך הענן** - ענן זה כמין עשן הוא, ועשה לו הקדוש ברוך הוא למשה שביל [חופה] בתוכו:

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

ויקרא פרק כה

(א) וַיְדַבֵּר יְקֹנָק אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבְתָה הָאָרֶץ שָׁבֹת לִיקְנֹק:

רש"י

(א) **בהר סיני** - מה ענין שמיטה אצל הר סיני, והלא כל המצות נאמרו מסיני, אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני, אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני, כך שנויה בתורת כהנים. ונראה לי שכך פירושה לפי שלא מצינו שמיטת קרקעות שנשנית בערבות מואב במשנה תורה, למדנו שכללותיה ופרטותיה כולן נאמרו מסיני, ובא הכתוב ולמד כאן על כל דבור שנדבר למשה שמיסיני היו כולם כללותיהן ודקדוקיהן, וחזרו ונשנו בערבות מואב:

ויקרא פרק כו

(מה) וַזְכַּרְתִּי לָהֶם בְּרִית רֵאשִׁימִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לְהִיּוֹת לָהֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי יְקֹנָק: (מו) אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים וְהַתּוֹרֹת אֲשֶׁר נָתַן יְקֹנָק בֵּינוּ וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי בְּיַד מֹשֶׁה:

רש"י

(מה) **ברית ראשונים** - של שבטים: (מו) **והתורת** - אחת בכתב ואחת בעל פה, מגיד שכולם נתנו למשה בסיני: